

DharmaSol

Buddhistisk Tidsskrift. Sommer-efterår 1995. 3. Årgang nr 3

Maitreya som kult i Kina.

af Ellen Bangsbo.

Maitreya omtales ofte som den kommende Buddha. Det er blevet forudsagt, at bodhisattvaen Maitreya, der bor i Tushita-himlen, den fjerde af de seks himle i begærets verden, vil komme til jorden ved tusindåret for Buddhas død. På det tidspunkt vil han nå Buddha-tilstanden og blive kendt som Tathagata Maitreya.

Allerede under det Nordlige Wei-dynasti (386-534) eksisterede der en del tekster om Maitreya som den kommende Buddha. En Maitreya-kult grundlagdes i Kina allerede i det fjerde årh. af oversætteren Tao-an (312-385). I denne periode var sanghaen i Kina delt op i een elite forbundet med hoffet og regenten og een mindre gruppe for almindelige mennesker, hvor hele niveauet var lavere. Her blandede buddhisterne sig med lokale ikke-buddhistiske kulturer og religiøse bevægelser. Disse grupper studerede ikke tekster eller havde intellektuelle debatter, de udøvede i stedet simpel exorcisme ved brug af buddhistiske ritualer blandet med ceremoniel tilbedelse af forfædre. I det 5. og 6. årh., som var en krisefyldt og forvirret periode for Kina, var folk overbevist om, at dharmas sidste tid var nær. De ventede derfor længselsfuldt på ankomsten af Maitreya, som skulle komme og genetablere dharmen, eliminere verdens lidelser og bringe retfærdighed til de lidende. Denne slags grupper kunne udvikle sig til at blive politiske, og politiske oppositionsledere kunne optræde som karismatiske, selvproklamerede profeter af Maitreya. I det 5. og tidlige 6. årh. var ikke færre end ni sådanne oprørere noteret i

annalerne. De blev alle voldeligt nedkæmpet (som regel blev oprørerne halshugget).

Der blev grundlagt "Maitreya-selskaber" for at vedligeholde håbet om Maitreyas komme. Maitreya-selskaber blev meget populære, især under perioder med politisk ustabilitet, og nogle politiske ledere forstod da også hurtigt at udnytte dette, idet de hævdede selv at være inkarnationer af Maitreya.

Den tidligste hændelse som der kendes til var i 613, hvor Sung Tzu-hsien planlagde et oprør. Han blev imidlertid afsløret og halshugget. Kejserinde Wu Tse-t'ien (683-705) forsøgte at retfærdiggøre sit oprør mod den kejserlige T'ang familie ved at hævde, at hun var en inkarnation af Maitreya. I 360 beordrede hun, at der i oversættelsen af *Mahamogha Sutra* blev indsat passager, som lod forstå, at Maitreya en dag ville nedstige til jorden og regere Kina i kvindeskikkelse! Det alvorligste oprør fandt sted i 1047, ledt af Wang Tse som var medlem af en af Maitreya-kulturerne. Oprøret blev nedkæmpet, og myndighederne besluttede derefter at bandlyse alle Maitreya-selskaber samt andre "kætteriske grupper". Maitreya-selskaber eksisterede derefter hemmeligt, indtil de senere forenedes med "Det hvide Lotus-selskab". Dette selskab blev involveret i politiske oprør under mongolsk herredømme i 1337 og 1351, hvor oprørerne hævdede, at Maitreya var kommet. Så sent som i 1815 opstod der et oprør anført af en Wang-familie i Luan-chou. De hævdede, at Maitreya snart ville blive genfødt i Wang-familien, som derved håbede på at opnå støtte til et oprør mod Manchurerne.

Maitreyas popularitet synes let at forstå. Troen på Maitreya havde to aspekter: Ved at være hengiven over for den kommende Buddha, nu en bodhisattva i Tushita-himlen, ville man blive genfødt i Tushita og møde Maitreya "ansigt til ansigt", eller man kunne ønske at blive genfødt på jorden på det tidspunkt, hvor Maitreya kom. Det ville også være til gavn for dynastiet, hvis Maitreya skulle dukke op. I det fjerde og femte århundrede blev der opført mange statuer i hulerne Lung-men og Yün-kang. De mest populære statuer var Shakyamuni og Maitreya. Formålet og motivet bag opførelsen var bl.a. at opnå fortjeneste til en genfødsel i Amitabhas rene land eller Maitreyas Tushita-himmel.

Efter det syvende århundrede mindskedes Maitreya-kulten og blev erstattet af Amitabha og Avalokitesvara. En fremtrædende oversætter var Chih Ch'ien (221-65), en kinesisk lægmand af centralasiatisk oprindelse. Han var den første, der oversatte den grundlæggende tekst for Amitabha, buddhaen fra det vestlige paradys (Sukhavati), som danner basis for skolen "Det Rene Land", der skulle blive den populæreste form for buddhisme i østasien. Ved at recitere Amitabha Buddhas navn vil den troende blive genfødt i hans frydefulde paradys. Hui-yüan (334-416), en kinesisk litterat der blev munk, belærte som den første om troen på Amitabha og lagde således grundlaget for skabelsen af denne sekt.

Under Sung-dynastiet (960-1279) undergik Maitreya en metamorfose til Mi-lo-fo, den "Leende Buddha" i form af en tyk leende skikkelse. Denne velpolstrede og gemytlige figur møder i dag de besøgende ved indgangen til næsten alle kinesiske templer. Oprindelsen til denne figur stammer fra historien om munken P'u-tai fra Chekiang, der levede i det 10. århundrede. Han blev tidligt populær

blandt folk, bl.a. fordi han kunne spå, og man kunne forudsige vejret ved at iagttage ham: Når det skulle til at regne, tog han et par våde stråsandaler på og begav sig ud pågaderne. Når det blev varmt og tørt vejr, gik han rundt med høje træsandaler og satte sig til at sove på markedspladser og broer med knæene trukket højt op. Han kunne ligge i sneen helt upåvirket af kulden og medbragte altid en lærreds-sæk, hvori han opbevarede alt som han modtog. Dette gjorde ham til et interessant objekt, især for børnene.

Der opstod legender om, at Maitreya var ankommet til jorden og vandrede rundt som et fjols med en udækket fremstående mave og et bredt smil. Senere opstod der digte om ham:

Den store mave er i stand til at rumme,
den rummer alle de ting under Himlen
som er svære at rumme.

Det brede ansigt er tilbøjelig til at le,
at le af de latterlige mennesker på jorden.

I denne storsvømmede figur kan ses symboler på en del kinesiske livs-idealer. Den store fremstående mave og lærredssækken antyder fremgang og materiel rigdom, idet kun en rig person har så meget at spise, at han kan blive fed. Den mageligt tilbagelænedede stilling viser åndelig tilfredshed, og den afslappede holdning viser en person i fred med sig selv og denne verden. Desuden er han omgivet af en større forsamling af børn. Dette illustrerer en vigtig kinesisk livskvalitet: en stor familie med mange børn. Med disse træk fremstår han som en figur fuld af munterhed og sympati, et langt liv med materielle goder, og det er forståeligt, at han blev modtaget med begejstring af kineserne. Med denne fremtoning er han ikke kun en guddom, men også et billede på alle de ting, som en kineser eftertragter (hvori- mod de buddhistiske munkeordener virkede som noget livsfjendsk, der ikke kunne vinde

stor udbredelse i Kina). Således antog bodhisattvaen i løbet af århundrederne en familiær kinesisk fremtoning, der efterhånden fik den oprindelige figur til at gå i glemmebogen.

Anvendt litteratur:

K.K.S.Ch'en, Buddhism in China, Princeton: Princeton University Press, 1973

Z.Tsukamoto, A History of Early Chinese Buddhism, Tokyo: Kodansha International Ltd., 1985